

25 anys sense Toni Turull

Poeta, novel·lista, assagista, traductor i activista incansable, Toni Turull va morir fa exactament 25 anys, quan només en tenia 57. Francesc Parcerisas ens acosta uns records de la seva vida lúcida

Opinió

Al vespre, havent allargat la conversa tant com podíem –i havent repassat d'una banda i d'altra els vius i els morts–, desparàvem la taula i apilàvem els plats bruts a l'aigüera abans d'anar-nos-en a dormir. Aquest solia ser el moment en què en Toni Turull començava la seva jornada nocturna: rentava els plats, acabava d'endreçar la cuina, i després s'instal·lava tranquil·lament a llegir o a escriure fins a la matinada, quan la son per fi el vencia. Hi penso ara, vint-i-cinc

anys després de la seva mort, perquè aquesta seva doble activitat podria ser un paradigma perfecte de tota la feina que va fer: de la feina coneguda i pública i de la feina feta a les hores petites.

Entre la feina més coneguda d'aquest escriptor mort el 30 de gener de 1990 hi ha la seva faceta de professor, a Barcelona i, sobretot a Anglaterra, primer a Glasgow i després, a partir de 1964, a la Universitat de Bristol; hi ha també la d'estudis de la literatura i de la

cultura contemporània (l'espanyola, la catalana, la llatinoamericana); la de creador, com a narrador i com a poeta, d'una obra intensa i difícil de classificar; la de traductor de Blake o de Stevenson... Però entre la seva feina més perdurable queden les moltíssimes tasques que va dedicar al llarg de les seves hores solitàries a esperar –amb xerrades, correccions, cartes i les instigacions i les polèmiques més diverses– els alumnes, els amics, els companys..., empenyent-los a no cedir mai davant el cofoisme, a lluitar per la igualtat i la justícia, per la bondat de l'art compromès,

Empenyia els amics a no cedir mai davant el cofoisme

per la jovialitat de les relacions amb la vida. Segurament aquesta segona part és allò que de debò ha quedat viu entre els seus amics i allò que difícilment pot materialitzar-se.

Nascut el 1933 en el si d'una família de la burgesia intel·lectual –solia repetir, un pèl mofeta, que provenia "d'un llinatge sabadellenc de poderosos industrials"–, era fill de l'arquitecte Xavier Turull, i germà petit dels músics Xavier i Núria Turull, i tenia algun altre germà que, si no recordo malament, va arribar a tenir càrrecs importants a l'Opus Dei (Toni Turull es vantava, també, d'haver saludat, quan era una jove promesa que es

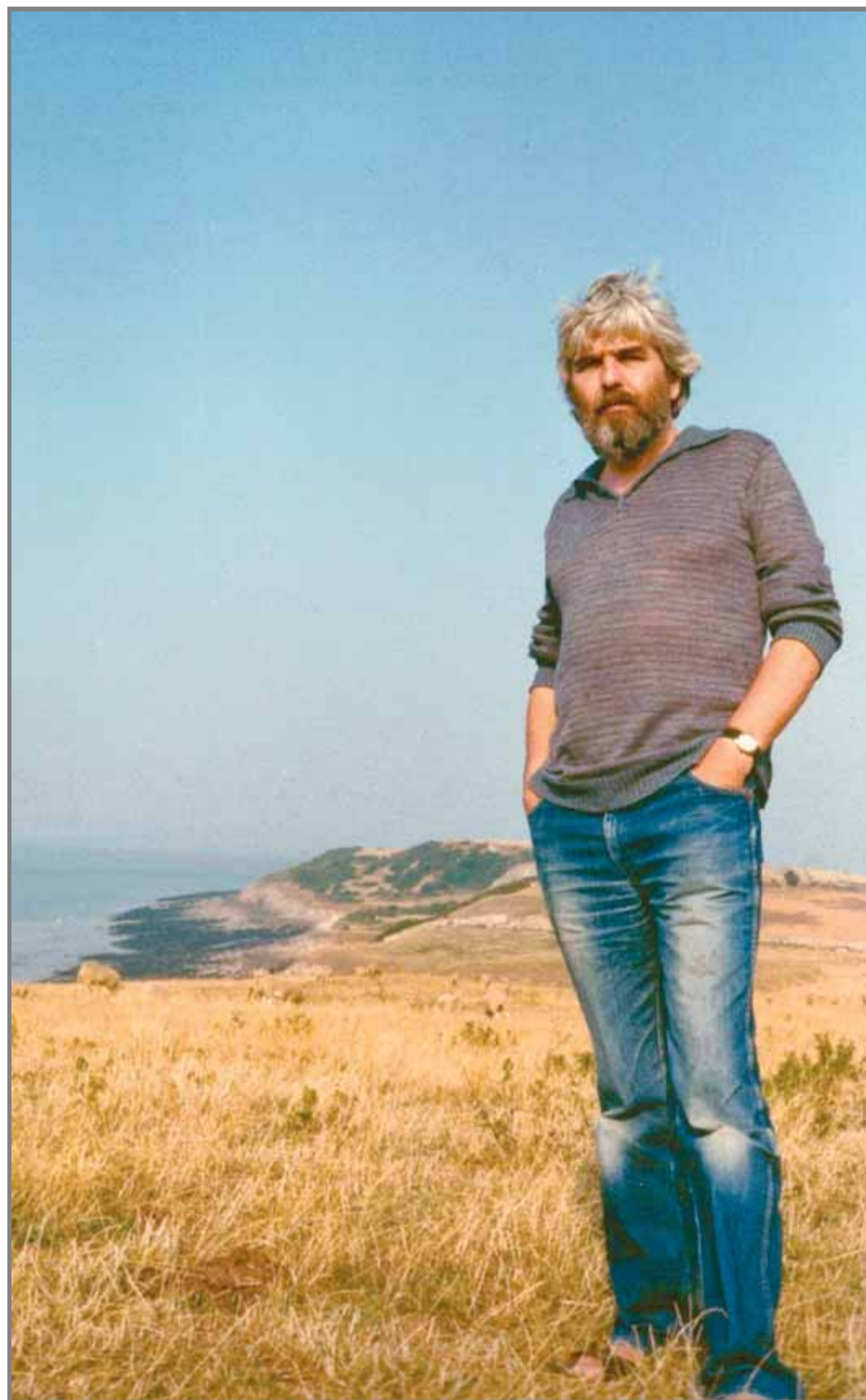
doctorava a la Pontifícia de Roma amb una tesi sobre Berdiaieff, monsenyor Escrivà de Balaguer). Va viure la Guerra Civil de nen a la Garriga (com explica a la seva novel·la *La torre Bernadot*, 1986) i va aconseguir surar, contracorrent però no del tot indemne, entre la basarda de l'ofec dels anys més grisos de la postguerra; la vocació pel coneixement i la discussió, el caràcter afable i de bon conversador el van inclinar naturalment a la docència, era un d'aquells mestres amb qui es pot xerrar de tot per acabar aprenent, sense adonar-nos-en, com podem endinsar-nos en la vida. Sospito que això li ocasionà algun conflicte amb els estaments benpensants, conservadors i catòlics, del país. Per contra, la vida a la Gran Bretanya, que vivia encara la plenitud de les idees socialitzants i triomfalistes dels anys de la refeta després de la guerra, amb el seu culte a la llibertat individual i al respecte social, va encaixar a la perfecció amb la seva manera de ser. S'hi va empeltar. I va ajudar a fer que d'altres ens hi empeltéssim.

Va començar a escriure aviat alguns textos en castellà marcats pel rebuig i la denúncia de la hipocresia d'una societat que prosperava sota la tolerància del franquisme: les proses curtes de *Composició en grises* (1957), una novel·la relativament

Va ser conegut per la seva poesia irònica, tendra, combativa

extensa, *Los rajados* (1961), i una obra de teatre, *La fundadora* (segurament de 1963), en són la mostra; tot això inèdit. Però va ser conegut més tard per la seva poesia irònica, tendra, combativa, marcada sobretot per la influència de Pere Quart (*A l'oreig del capvespre*, 1975; *Poesia prima*, 1986; *Bitllet de tornada*, 1990; *Barcelona ran de terra*, 2000), i cal recordar-lo igualment per un llibre molt difícil de classificar, *Crònica d'Isambard* (1976), una novel·la "sorprenent i desconcertant, arbitrària i divertida" que caldria rellegir en companyia de Boris Vian i d'Isa Tròlec. (El nom *Isambard* és l'homenatge de Turull a Isambard Kingdom Brunel, el famós enginyer que va construir el pont suspès de Bristol). A més a més, el Turull acadèmic i heterodox va publicar un estudi sobre Pere Quart (*Pere Quart, poeta del nostre temps*, 1984), amb qui solia reunir-se al bar Mirasol de la plaça Gala Plàcidia, i el 1988 va editar la interessantíssima correspondència entre Joan Oliver i Josep Ferrater Mora (*Joc de cartes 1948-1984*).

El seu entusiasme per Cuba es va traduir en *Cuba, hoy. Una revolució en marcha* (1977) i en el seu esforç per difondre la literatura cubana de la revolució, en especial l'obra poètica de Nicolás Guillén. Hi

Toni Turull, a la dreta, als anys vuitanta, i a l'esquerra, a finals dels vuitanta a Bristol, amb membres de la seva família i Francesc Parcerisas ARXIU

va viatjar unes quantes vegades, a Cuba, i va aconseguir que al departament d'espanyol i portuguès de la Universitat de Bristol s'hi poguessin consultar no tan sols els informes del Bank of London and South America, sinó *Granma*, l'òrgan oficial del Partit Comunista Cubà, i *Casa de las Américas*, una de les revistes de lletres i pensament més importants dels anys seixanta. L'any 1971 va enllestir un guió dramàtic amb el director Antoni Ribas que van titular *El fruit deliciós*, i deu anys més tard una novel·la, *Segadors i cívics* (1981), reivindicativa, políticament incorrecta, descordada, que va enviar infructuosament a algun concurs. Amb el premi Sant Joan per *La torre Bernadot* els seus lligams intel·lectuals amb Catalunya es van començar a regularitzar i normalitzar, per desgràcia massa tard perquè la malaltia el va sorprendre quan encara tenia molt camí per

recórrer.

Ens vèiem sovint a casa dels seus fills, o de la Maria del Mar Bonet, a Vallvidrera, o a casa meua, o per descomptat a Bristol. Al gran parc que hi ha en aquesta ciutat, els Downs, s'hi poden trobar, seguint un costum molt anglès, arbres plantats en record d'algú que va estimar aquell indret i bancs amb una petita inscripció en record també de persones estimades que solien sortir-hi a passejar. En un d'aquests bancs hi ha, dins una funda de plàstic que el protegeix de les inclemències del temps, un poema d'en Toni Turull, i al braç, una mena de bufanda menuda de llana amb els colors de la senyera que podem acaronar tot contemplant el bosc frondós que s'estén a l'altra banda de la gorja del riu. Catalunya i Bristol, les dues pàtries que la personalitat inoblidable de Toni Turull va saber ajuntar. *